

ОТ ОСЕМ ГОДИНИ ЗА ВЪЗДУХА НА РУСЕ САМО СЕ ГОВОРИ

Оставени на изживяване и на произвола на съдбата, русенци подеха борба за своето здраве и за бъдещето на своя град. Днес всекому са известни техните бурни протести, които завършиха с четири масови демонстрации на централния площад. Те не бяха по вкуса на тоталитарната система и тя се опита да ги задуши отначало с безразличие и презрителни усмивки „а ла Гриша Филипов“, а след това със заплахи и обвинения в неправомерни противоправителствени и противопартийни действия. Организираните на демонстрациите бяха изключени от партията и отстранени от работа. Подобна бе и съдбата на защитниците на екологическото здраве на Русе в София.

В гордиев възел бе завързан един адревен, граждански и политически проблем, който още не е намерил своето положително разрешение. Нямаше да се спираме така подробно на неговата история, ако той не беше се превърнал в общонационален и ако около него не се прилагаше и днес необяснимо информационно затъмнение. На русенци не се казва

цялата истина

колкото и тежка да е тя за тях и за страната. От това обаче не печели никой. Напротив – градът, който в миналото беше крепост на социалистическите идеи, неотдавна в изборите за Велико народно събрание избра синия цвят. Това трябва да послужи като предупреждение за управляващата партия, която следва да премине към още по-сериозни преговори с нашата северна съседка, уважавайки и нейните искания и предложения.

По време на тоталитарната система Централният комитет на БКП в лицето на своя Секретариат взе позорното решение „демонстрациите в Русе да се смятат за прояви, насочени против правителството“. Те бяха обявени за извънзаконни и строго забранени за отразяване в средствата за масова информация. За да бъде хвърлен прах в очите на страдащите, от време на време в печата, радиото и телевизията се прокрадваха анемични съобщения за водени разговори на правителствено и партийно равнище с румънска страна с уверения, че проблемът „се движи“ и че скоро ще бъде разрешен. Това „скоро“ обаче още е само в сферата на миражите и вече се превърна в изгубена надежда за русенци. Попитахме неотдавна бившия председател на окръжния народен съвет в Русе и бивш пълномощник на Министерския съвет за опазва-

не на природната среда в Разградска област Кирил Дочев той лично присъствувал ли е на разговори между Тодор Живков и Николае Чаушеску, посветени на екологията на Русе и Гюргево. Той отговори:

– Като общественик съм присъствувал на много от срещите на двамата бивши ръководители на България и Румъния. С ушите си съм чул обаче само веднъж Тодор Живков лековато да подхвърля на румънския си колега: „Хайде да запознаем новите окръжни партийни секретари, тъй те да се уточнят и за чистотата на въздуха над двата града!“

„Да се уточнят!“ – едно пожелание и само толкова. А нали Т. Живков сам се е съгласил на гюргевския бряг да бъде изграден голям химически комплекс. В речта си от 5 април 1978 г. в Турну Мугуреле той каза: „Усилено продължава строителството на завода за тежко машиностроене в Русе и Гюргево. Днес ние ще подпишем и нова спогодба между нашите две страни – за сътрудничество в строителството на голям химически комплекс, за коопериране на неговото производство.“ (До „коопериране“ не се стигна, но от тровенето на комплекса и сега не можем да се отървем.)

А сега накъде?

Започнали на междуградско равнище Русе–Гюргево, срещите между двете заинтересувани страни се превърнаха в министерски и междуправителствени. В резултат на тях бе постигнато споразумение да се усъвършенствуват и уеднаквят измерванията от двете страни на Дунава за замърсеността на въздуха. (Досега румънска страна допускаше по-големи концентрации на хлор в него.) Поети бяха и взаимни задължения за цялостното оздравяване на околната среда. До окончателното премахване обаче на причината за тровенето на Русе и на Гюргево не се стигна. На последната среща, която се състоя в Букурещ, румънска страна постави като насрещни и проблемите за съществуването на атомната централа край Козлодуй и за русенските замърсители на въздуха.

Ще бъдем справедливи, ако кажем, че голяма част от претенциите на северните ни съседи спрямо русенската промишленост са основателни. Както е известно, тя е с дълголетна история. Заводите и фабриките са демодирани и силно амортизирани, в резултат на което замърсяват околната среда. Някои вече са закрити, други, като старата лехарна на завод „Георги Димитров“ – изне-

сени извън града, трети, като един от цеховете на завод „Петър Караминчев“, са снабдени с модерни пречиствателни инсталации, а четвърти, като единия от градските течево, преминаха на газово гориво. Тъй като никой в района на града и в околните села не пожела да приюти лошомиришния екарисаж, той се снабдява с обезмиришително пречиствателно съоръжение, внесено по второ направление от чужбина и струващо много повече от него.

Отстраняването на местните замърсители на въздуха, водата и почвата продължава. Изнася се извън града и базата за масла на нефтепреработвателното предприятие „Леон Таджер“, подобрява се уличният транспорт посредством пускането на тролейбуси, търсят се възгледници с по-малко съдържание на сира за теца, който работи с твърдо гориво.

Изпитала на гърба си вредните последствия от замърсяването на въздуха, русенската обществена не скръства ръце и прави всичко според силите си, за да подобри екологическата обстановка в града. Не всичко обаче е в нейните възможности, за да се справи с местните замърсители. Затова тя трябва неотложно да бъде подпомогната от правителството със средства и специалисти.

Довършването на битката срещу местните замърсители на природата в Русе ще разреши и всички претенции на румънската страна, които се отнасят към българския град. Тогава ще остане само проблемът за атомната централа край Козлодуй. Тук обаче трябва да се съпостави

значимостта на двете величини

Производството на епихлорхидрин не е от изключително значение за румънската икономика, докато спирането на атомната централа в Козлодуй ще лиши България от електрически ток, крайно необходим за нея. Освен това централата е екологично обезопасена според всички международни изисквания. Тя не е единствена на Дунава и не може да се счита за замърсител на водната среда, въздуха и почвата. Свързването на проблема с епихлорхидридна инсталация с този за Козлодуйската атомна централа очевидно се прави с цел да се оправдае по някакъв начин съществуването на химическия завод в Гюргево въпреки щетите, напасяни системно върху здравето на русенци. Очевидно тази практика не бива да продължава. Добросъседството изис-

ква да бъдат намерени нови пътища за постигане на разбирателството. Досегашните явно не дават желани резултат. В никакъв случай обаче не бива да се стига до конфронтация на двете съседни държави с трайна и дълголетна дружба и сътрудничество. Сега България и Румъния са обладани от стремежа да постигнат повече човечност и демократизъм за своите народи. Промени са и ръководствата на двете страни. Това вдъхва надежди, че над Русе и Гюргево може да се появят чист въздух и чисто небе. За това говорят и изказванията на ръководителите на Гюргево. След първата среща на делегациите на двата града, състояла се на 15 март т. г., кметът на Гюргево Кристиан Марчу заяви:

– Благодарим на русенци за помощта, която ни оказаха чрез демонстрациите за демонтиране на завода за хлор и за активните им действия за почистване на въздуха в района Русе–Гюргево. При нас също имаше протести, но те бяха скрити. Сутрин хората отиваха на работа, но носеха в себе си недоволство. Сега всички сме оптимисти и сигурни, че проблемът скоро ще намери своето разрешение.

На втората среща, състояла се в Гюргево, кметът на окръга Адриан Рантеш каза:

– Вече не може да се твърди, че има сериозни пречки за един двустранен диалог. Разбирателството е налице, добрата воля – също. Аз съм дълбоко убеден, че разрешаването на екологичния проблем Русе–Гюргево е въпрос на близко бъдеще.

Хубави думи! Добри! Към тях не можем нищо да прибавим. Остава да ги приемат като свои и всички, от които зависи почистването на въздуха над Русе и Гюргево – алокачествена негативна последица от тоталитарното минало, която не бива повече да се търпи, защото проблемът е не само екологичен, но и политически, и международен. Неговото съществуване бие по авторитета на властите в двете страни, а нали те претендират да бъдат демократични и най-вече човеколюбиви.

Русе вече осем години тръби „SOS“, а помощта още не идва. Ще продължава ли изнапред така?

ЦЕНКА ГИНКОВА
кореспондент на „Дума“
СТАНИСЛАВ ПЕНЕВ
спец. кор. на „Дума“
Русе–Гюргево–Букурещ